

Van versnippering naar samenhang in het Toekomstscenario
kind- en gezinsbescherming: naar duurzame veiligheid

Inleiding

Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn diepgewortelde problemen die grote impact hebben op individuen en de samenleving. Jaarlijks worden in Nederland 1,3 miljoen mensen geconfronteerd met huiselijk geweld, waarvan 990.000 mensen chronisch slachtoffer zijn (Prevalentiemonitor HGSG, 2024). De gevolgen zijn verstrekkend: ze raken niet alleen slachtoffers, maar ook hun families, vrienden en de bredere gemeenschap. Elke acht dagen overlijdt er een vrouw als gevolg van femicide (CBS, 2023; Movisie, 2025).

Het stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling is een grote uitdaging. Uit de cohortonderzoeken naar de resultaten van de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling blijkt dat het geweld in gezinnen na een melding bij Veilig Thuis vaak moeilijk te beëindigen is. Hoewel het aantal gezinnen waarin het geweld daadwerkelijk stopt bij elke cohortstudie toeneemt, is er in tweederde van de gezinnen een jaar na melding nog steeds sprake van ernstig of frequent geweld (Steketee, e.a., 2020; 2023).

Het meemaken van jeugdtrauma's, zoals huiselijk geweld, heeft een langdurige impact op de lichamelijke en geestelijke gezondheid. Volwassenen die in hun jeugd meerdere vormen van huiselijk geweld hebben meegemaakt, hebben een verhoogde kans op gezondheidsproblemen. Zo is de kans op suicide vijf keer groter bij mensen die twee of meer jeugdtrauma's hebben ervaren (Danese, e.a., 2019). Mentale gezondheidsproblemen bij kinderen worden voor 29,8% verklaard door ACE's (Adverse Childhood Experiences) (Kessler, e.a., 2010), en 57% van de problemen bij kinderen zijn terug te voeren op deze ervaringen (Van Hamelen, 2025).

Naast de persoonlijke en maatschappelijke gevolgen brengt huiselijk geweld ook enorme kosten met zich mee voor de samenleving. Internationale studies schatten dat huiselijk geweld landen jaarlijks tussen de 1% en 2% van het bruto binnenlands product kost, wat neerkomt op ongeveer 2 biljoen dollar per jaar. Deze kosten omvatten uitgaven voor gezondheidszorg, politie en justitie, productiviteitsverlies en verminderde economische participatie van slachtoffers (IMF, 2021; UN, 2022). De maatschappelijke kosten van kindermishandeling en huiselijk geweld worden in Nederland geschat op miljarden euro's per jaar, onder andere door verhoogde zorgkosten, verminderde arbeidsproductiviteit en uitval op de arbeidsmarkt. Zo berekende het Trimbos-instituut dat de extra kosten door kindermishandeling jaarlijks oplopen tot ruim 10 miljard euro (website Trimbos, 2025). Ook voor werkgevers zijn de kosten aanzienlijk: huiselijk geweld leidt tot ziekteverzuim en productieverlies, wat jaarlijks naar schatting 136 miljoen euro kost (Movisie; 2025).

Deze cijfers maken duidelijk dat investeren in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling essentieel is, niet alleen voor het welzijn van slachtoffers en hun gezinnen, maar ook vanwege de enorme maatschappelijke kosten voor de samenleving als geheel.

Dit essay onderzoekt waarom het stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling zo complex is en laat zien dat samenwerking binnen de huidige (on)mogelijkheden in de proeftuinen Kind en Gezinsbescherming een effectieve aanpak biedt. In deze proeftuinen werken professionals uit verschillende organisaties intensief samen rondom gezinnen met complexe problematiek. Belangrijke werkzame elementen zijn het werken met vaste contactpersonen en duo's van professionals, waardoor gezinnen continuïteit en vertrouwen ervaren. Transparante communicatie, achtereenvolgens een gezamenlijke veiligheid- en risicoanalyse met het gezin, en het centraal stellen van de behoeften van ouders en kinderen zorgen voor maatwerk en duurzame verandering. Door tijd te nemen voor het opbouwen van een vertrouwensband en het betrekken van het sociale netwerk, kunnen problemen sneller gedeeld en opgelost worden. De proeftuinen doorbreken het klassieke werken door meer samen te werken, ze nemen gezamenlijk de verantwoordelijkheid en stemmen hun hulpverlening beter af, waardoor gezinnen vaker vrijwillig geholpen worden en gedwongen maatregelen minder nodig zijn.

De complexiteit van huiselijk geweld: verweven problemen en gefragmenteerde zorg

Wanneer we spreken over huiselijk geweld, hebben we vrijwel altijd te maken met complexe problematiek. Gezinnen die bij Veilig Thuis worden gemeld, kampen niet alleen met chronische en meervoudige vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling, maar ook met een breed scala aan bijkomende uitdagingen, zoals psychiatrische aandoeningen, verslavingsproblematiek, armoede, bestaansonzekerheid of opvoedingsproblemen. Deze verschillende problemen staan niet los van elkaar, maar beïnvloeden en versterken elkaar, waardoor de situatie binnen het gezin vaak nog ingewikkelder wordt.

Complexiteit heeft niet alleen te maken met de cliënt, maar ook met de manier waarop we onze zorg hebben georganiseerd. Gezinnen met dergelijke problemen, zoals huiselijk geweld, hebben niet alleen te maken met meerdere problemen, maar ook met tientallen professionals. Onderzoek laat zien dat in deze gezinnen tussen 16 en 20 professionals betrokken zijn (Steketee e.a., 2023). Deze professionals beperken zich veelal tot hun eigen taak, waardoor er geen sprake is van samenwerking of afstemming. Complexiteit gaat dus niet simpelweg om een verzameling afzonderlijke problemen, maar om problemen op verschillende domeinen die elkaar onderling beïnvloeden en versterken. De gefragmenteerde zorg, waarin professionals zich beperken tot hun specialisme, maakt dat het ontbreekt aan kennis over de onderlinge samenhang tussen de problemen. Samenwerking is juist essentieel bij complexe problematiek: methodisch samenwerken waarbij iedereen op hetzelfde moment aan dezelfde doelen werkt, met een helder resultaat (Vogtländer & Van Arum, 2016). Zoals een professional het verwoordde: *“Als we onze expertise niet delen, missen we stukjes van de puzzel.”*

Complex is ook dat er meerdere gezinsleden betrokken zijn en dat er plegers en slachtoffers zijn. Een fundamentele fout, die nog steeds wordt gemaakt, is dat we denken in individuen in plaats van gezinssystemen. Te vaak richt de aanpak of behandeling zich op één persoon, bijvoorbeeld alleen het kind, terwijl het gezinssysteem waarin die persoon functioneert aandacht behoeft. Hulpverleners richten zich vaak op moeders om de veiligheid in het gezin te waarborgen, terwijl deze moeders zelf regelmatig slachtoffer zijn van geweld en hun pogingen om de kinderen te beschermen vaak verkeerd worden uitgelegd en niet “worden gezien” (Mandell, 2021).

Indringende incidenten, zoals het geval van het tienjarige meisje uit Vlaardingen dat ernstig werd mishandeld door haar pleegouders, versterken de behoefte aan absolute zekerheid en leiden tot een reflexmatig terugvallen op protocollen, richtlijnen en wet- en regelgeving. Toch blijkt uit de praktijk dat deze reflex niet bijdraagt aan het reduceren van complexiteit, noch aan het daadwerkelijk oplossen van de onderliggende problemen (Stolper, 2024).

Gezamenlijke analyse van geweld en de onderliggende problematiek

Een van de fundamentele oorzaken voor het voortduren van huiselijk geweld en kindermishandeling is dat het thema geweld of onveiligheid te snel naar de achtergrond verdwijnt in het professionele gesprek. Hulpverleners richten zich vaak op de onderliggende problematiek, in de veronderstelling dat daarmee het partnergeweld of de kindermishandeling vanzelf zal verdwijnen. Deze aanname blijkt echter onjuist: het aanpakken van onderliggende problemen biedt geen garantie voor daadwerkelijke veiligheid. Het is daarom essentieel om voortdurend aandacht te houden voor (on)veiligheid binnen het gezin. Deze benadering sluit aan bij de visie van *Gefaseerd Samenwerken voor Veiligheid*, zoals ontwikkeld door Vogtlander en Van Arum (2016). In gezinnen met ernstige of complexe veiligheidsproblemen moeten altijd twee doelen worden nagestreefd: eerst het realiseren van directe veiligheid, gevolgd door het werken aan stabiele, duurzame veiligheid. Het eerste doel wordt bereikt door het stellen van concrete voorwaarden voor directe veiligheid; pas wanneer die zijn gerealiseerd, kan gestart worden met risico- en herstelgerichte zorg.

Analyse van de aard, de ernst en de impact van het huiselijk geweld of kindermishandeling én de onderliggende problematiek is nodig om een passende aanpak te bieden. Gezinnen en huishoudens die te maken hebben met partnergeweld en kindermishandeling verschillen onderling in ernst, aard, impact en frequentie van het geweld, evenals in de onderliggende risicofactoren en problematiek. Bovendien zijn er duidelijke genderverschillen zichtbaar: vrouwen ervaren vaker en ernstiger geweld dan mannen. Elke vorm van huiselijk geweld heeft bovendien een ander effect op kinderen. Zo leidt partnergeweld doorgaans tot meer emotionele onveiligheid en op de lange termijn tot traumaklachten bij kinderen, terwijl verwaarlozing eerder tot hechtingsproblematiek leidt.

De vijf gezinsprofielen die uit het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut naar voren komen, zijn behulpzaam bij het analyseren van geweld en de onderliggende problematiek (zie ook Augeo special Gezinsprofielen, 2024). De gezinsprofielen die worden onderscheiden zijn: (1) intiem terreur, (2) gezin in stress, (3) langdurige zorg, (4) kindgedrag en opvoedstress, en (5) complexe conflictscheidingen. Er zijn twee dominante geweldspatronen van partnergeweld te onderscheiden: partnergeweld dat voortkomt uit stress en partnergeweld dat wordt gedreven door controle en dwang. Het dominante geweldspatroon bepaalt *hoe* we onderzoeken. De profielen *Langdurige zorg*, *Kindgedrag en opvoedstress* en *Complexe conflictscheiding* hebben vaak betrekking op

andere vormen van kindermishandeling al dan niet in combinatie met partnergeweld zoals emotionele, fysieke of psychische verwaarlozing of gewelddadig gedrag van kinderen richting ouders. In alle profielen is het belangrijk te kijken naar de onderliggende oorzaken in relatie tot de aard en frequentie van partnergeweld en kindermishandeling omdat deze richting geven aan wat er precies onderzocht moet worden. Door deze profielen te onderscheiden, wordt de dominante problematiek binnen een gezin zichtbaar gemaakt. Elk profiel vraagt om een deels eigen aanpak, waarbij altijd eerst aandacht moet zijn voor de geweldsproblematiek en vormen van onveiligheid. Partnergeweld dat voortkomt uit onmacht, stress of frustratie vereist een andere benadering dan geweld dat bedoeld is om te controleren en manipuleren. Bij controlerend geweld en dwang, die vaak vroege signalen van femicide vormen, is een indringende aanpak noodzakelijk waarbij duidelijke grenzen en normen aan de pleger worden gesteld om escalatie te voorkomen. Bij geweld dat voortkomt uit onmacht of frustratie zijn juist begrip, rust en ondersteuning nodig om verandering mogelijk te maken. De aanwezigheid van psychiatrische problematiek, middelengebruik of een licht verstandelijke beperking vereist daarbij steeds een aanvullende, specifieke aanpak.

Tijdens de screening is het van wezenlijk belang dat ouders en kinderen zorgvuldig worden bevraagd over wat er speelt en welke rol ieder gezinslid vervult. Er zijn twee belangrijke onderzoeksvragen: "*Wie doet wat **tegen** wie in welke situatie?. Welk geweldspatroon komt hieruit naar voren en welke impact heeft dat op het functioneren van ieder van de gezinsleden*" en de vraag "*Wie doet wat **voor** wie en met welke impact?*" Daarbij moet oog zijn voor jeugd- en huidige trauma's, psychiatrische of verslavingsproblematiek, relatieproblemen en voor de verschillen tussen vrouwen en mannen. De profielen bieden houvast om specifieker te kijken naar de aard van de onveiligheid en de onderliggende problemen, met de kanttekening dat deze profielen elkaar kunnen overlappen.

Betere screening en analyses van het soort geweld en de onderliggende problematiek in het gezin zijn nodig om gericht maatwerk te bieden. Om directe veiligheid te borgen is enerzijds een analyse nodig van het geweld, bijvoorbeeld met de TOP3-methodiek, en anderzijds een analyse van de onderliggende problematiek die de onveiligheid mede in stand houdt. Neem de tijd om gezamenlijk een gedeelde analyse te maken van de problemen in het gezin. Zodra de directe veiligheid binnen het gezin is gewaarborgd, is het van essentieel belang om een grondige analyse te maken van de factoren die de onveiligheid in stand houden en te bepalen welke onderliggende problemen prioritair moeten worden aangepakt. Zeker bij onveiligheid in gezinnen wordt er vaak te snel gehandeld door hulpverleners zonder een degelijke analyse van wat er werkelijk speelt. De analyse om het actuele geweld te kunnen stoppen blijkt vaak te worden overgeslagen. Als we inzicht krijgen in de samenhang van de problemen en hoe deze elkaar beïnvloeden en versterken, kunnen we de complexiteit beter aanpakken en vicieuze cirkels doorbreken.

Van ingrijpen naar verbinden: een nieuwe professionele grondhouding

Deze gezamenlijke analyse kan niet zonder de inbreng van cliënten en gezinsleden. Juist de complexiteit van de situatie maakt dat zij de problemen vaak anders ervaren en benoemen dan de professionals. Overeenstemming over de meest urgente klachten binnen het gezin, zoals die door alle betrokkenen worden ervaren, is essentieel. Alleen wanneer gezinsleden zich gehoord en gezien weten in hun problematiek, ontstaat bereidheid tot verandering. Dit vraagt tijd: tijd om daadwerkelijk in gesprek te gaan, relaties op te bouwen en vertrouwen te winnen. Wanneer deze tijd wordt genomen, blijken de problemen vaak minder complex dan aanvankelijk gedacht. Onderzoek naar gezinnen met een jeugdbeschermingsmaatregel toont aan dat wat vaak wordt geïnterpreteerd als wantrouwen of gebrek aan motivatie, in werkelijkheid voortkomt uit het gevoel van ouders dat zij niet gehoord worden (Bouma e.a., 2020; Steketee & Doelman, 2023). Cliënten zijn bereid tot samenwerking en verandering wanneer zij ervaren dat hun problemen daadwerkelijk worden aangepakt. Tegelijkertijd voelen ouders die met jeugdbescherming te maken krijgen zich vaak bij aanvang al op achterstand gezet, omdat zij het idee hebben dat er reeds een oordeel over hen is geveld (Doeleman, 2025). Dat betekent dat hulpverleners oordeelloos moeten luisteren naar wat er aan de hand is.

De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling vraagt om een fundamentele verandering in de professionele grondhouding. Waar het voorheen vanzelfsprekend leek om direct in te grijpen bij signalen van onveiligheid, vereist de complexiteit van deze problematiek juist het vermogen om te vertragen én te verdragen. Professionals dienen te accepteren dat zij niet altijd direct weten wat er gebeurt wanneer zij niet onmiddellijk handelen. Hoewel de maatschappelijke verwachting bestaat dat professionals in de jeugdzorg over alle benodigde kennis en vaardigheden beschikken om complexe gezinsproblematiek op te lossen, toont onderzoek aan dat deze problematiek zich juist kenmerkt door onzekerheid, onvoorspelbaarheid en het ontbreken van eenduidige antwoorden (Noordegraaf, 2016; Munro, 2011; Timmerman & Schreuder, 2022). In plaats van alles te weten, vraagt het werken in de jeugdzorg om het kunnen omgaan met ambiguïteit en het gezamenlijk zoeken naar passende oplossingen. Het ondersteuningsteam toeslagenaffaire benadrukt dat twijfel geen zwakte is, maar juist een krachtig instrument voor professionals: door zonder vooroordelen en met een open houding een gezin binnen te komen, ontstaat ruimte om werkelijk te begrijpen wat er speelt en kunnen de onderliggende dynamieken en behoeften beter worden doorgrond (Ondersteuningsteam, 2024).

Het waarborgen van veiligheid blijft altijd de eerste prioriteit. Vertragen en verdragen betekent niet dat er geen actie wordt ondernomen, maar dat pas na het borgen van de veiligheid zorgvuldig wordt geanalyseerd welke factoren de onveiligheid in stand houden en welke problemen als eerste moeten worden aangepakt. Zo kan in gezamenlijkheid worden vastgesteld welke hulp het meest passend is.

Daarnaast is het essentieel dat professionals elkaar actief ondersteunen en samen verantwoordelijkheid nemen voor het noodzakelijke handelen, zonder deze verantwoordelijkheid af te schuiven wanneer het mis dreigt te gaan. Onderzoek van Stolper (2024) naar gezinsgerichte benadering van ouders met psychiatrische problematiek laat zien dat het delen van uiteenlopende perspectieven in multidisciplinaire overleggen leidt tot een groter gevoel van controle bij professionals. Dit vergroot hun vermogen om met de complexiteit om te gaan en vermindert de neiging tot direct ingrijpen, waardoor ruimte ontstaat voor een zorgvuldige analyse.

Toch rijst de vraag in hoeverre keuzevrijheid aan gezinsleden kan worden gelaten wanneer er sprake is van onveiligheid. Wie bepaalt uiteindelijk of een situatie onveilig is? Professionals ervaren hierbij spanning tussen het aansluiten bij het veiligheidsgevoel van het gezin en hun eigen verantwoordelijkheid voor het waarborgen van veiligheid. Zoals een hulpverlener uit de proeftuinen treffend verwoordde: *"Er ontstaat ongemak wanneer je je eigen werkwijze loslaat rondom veiligheid en je je aanpast aan het gezin en hun idee van veiligheid."* Vertragen en verdragen betekent echter niet dat men niets doet; de hulpverlener blijft eindverantwoordelijk voor het waarborgen van de veiligheid. Dit leidt in de praktijk soms tot ongemak, want professionals dragen een wettelijke en ethische verantwoordelijkheid om risico's te signaleren en te voorkomen. Veiligheid is een harde randvoorwaarde: het waarborgen daarvan staat altijd voorop. Tegelijkertijd is het bieden van inspraak en keuzevrijheid aan gezinnen van groot belang. Het vergroot betrokkenheid, versterkt vertrouwen en maakt duurzame verandering mogelijk. Samenwerking vraagt daarom om begrensde flexibiliteit: meebewegen met het gezin, zonder dat dit leidt tot het normaliseren van onveilige situaties. Het principe van vertragen en verdragen betekent ruimte geven aan het proces, maar niet stilzitten; de hulpverlener heeft de professionele verantwoordelijkheid om veiligheid te beoordelen, te wegen en te handelen. Heldere kaders en normen zijn cruciaal om machtsstrijd te voorkomen en duidelijk te maken dat veiligheid niet onderhandelbaar is. Binnen die kaders ontstaat ruimte voor dialoog en gezamenlijke besluitvorming, waardoor gezinnen zich gehoord voelen en professionals hun verantwoordelijkheid kunnen waarmaken. De uitdaging ligt in het vinden van deze balans: samenwerken met gezinnen op een manier die keuzevrijheid respecteert, maar altijd binnen de grenzen van veiligheid.

Dit spanningsveld kwam ook naar voren tijdens een bijeenkomst met docenten uit het voortgezet onderwijs en jongeren die ervaring hadden met kindermishandeling. Docenten vroegen zich af of zij het vertrouwen van jongeren zouden schenden door een melding te maken bij Veilig Thuis. De jongeren benadrukten dat het de professionele verantwoordelijkheid van de docent is om te melden wanneer de situatie te onveilig is. Zij gaven aan dat zij zelf niet altijd de ernst van hun situatie kunnen inschatten, maar dat transparantie van groot belang is: meld niet achter hun rug om, maar leg uit waarom je het noodzakelijk acht om te melden.

Aanbod moet beter aansluiten bij de problematiek

Een belangrijke, maar vaak onderbelichte oorzaak van het voortduren van huiselijk geweld en de intergenerationele overdracht ervan, is dat slachtoffers én plegers niet de juiste hulp en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. Hoewel wachtlijsten en beperkte toegankelijkheid van hulpverlening een rol spelen, ligt het probleem dieper. In de praktijk worden zowel kinderen als plegers onvoldoende gezien en gehoord binnen het hulpverleningssysteem. Hierdoor komt de verantwoordelijkheid om het geweld te stoppen vaak volledig terecht bij het volwassen slachtoffer, dat in de meeste gevallen een vrouw is. Daarbij wordt de oplossing nu vaak gezocht binnen het jeugdbeschermingsdomein, terwijl samenwerking met andere domeinen zoals het recht en preventieve ondersteuning minstens zo belangrijk is.

Meer aandacht voor kinderen

Kinderen zijn nog steeds een vergeten groep in de aanpak van huiselijk geweld. Duidelijk is dat de gevolgen van kindermishandeling, waaronder het getuige zijn van partnergeweld, groot zijn. De lijst met gevolgen voor kinderen is onwaarschijnlijk lang. De gevolgen van geweld in gezinnen zijn zeer divers en daardoor moeilijk herleidbaar. Ondanks de sterke afname van het geweld, heeft nog steeds een ruime meerderheid van de kinderen te maken met veelvuldige of ernstige vormen van kindermishandeling (Steketee e.a., 2023). Tegelijkertijd zien we dat te veel kinderen geen of niet de juiste hulp ontvangen. Dit is zorgwekkend gezien de gevolgen waar de kinderen mee kampen, zoals traumaklachten, hechtingsproblematiek of emotionele onveiligheid. Deze resultaten laten zien dat met name kinderen veelal een vergeten groep zijn als slachtoffer van huiselijk geweld.

Ondanks dat er in allerlei richtlijnen en protocollen en Europese wetgeving staat dat er met de kinderen gesproken moet worden, is dit in de praktijk nog niet vanzelfsprekend. De belangrijkste pleitbezorgers van het belang van het betrekken van kinderen zijn kinderen zelf. Hun ervaringsverhalen uit onderzoek en praktijk wijzen keer op keer uit dat ze eerder, vaker en structureler betrokken willen worden bij het hele traject van signalering van problemen tot en met (evaluatie van) de hulpverlening (Van Gemert, 2019).

Daarbij zou het mogelijk moeten worden om kinderen in bepaalde situaties te spreken zonder toestemming van ouders, zeker wanneer veiligheid in het geding is. De huidige wet biedt die mogelijkheid al, maar alleen als duidelijk is dat er sprake is van onveiligheid. Het probleem is dat dit vaak niet vooraf bekend is – juist daarom wil je het kind spreken. Tegelijkertijd is het cruciaal dat kinderen en jongeren zich niet uitsluitend een ‘informant’ voelen voor professionals, want uit ons onderzoek blijkt dat zij zich vaak zo ervaren. Hun betrokkenheid moet betekenisvol zijn en gericht op hun eigen herstel en welzijn, niet alleen op informatie verstrekken.

Plegeraanpak onvoldoende

Hoewel de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling steeds meer inzet op samenwerking tussen verschillende professionals en instellingen, blijft één belangrijk aspect vaak onderbelicht: de plegeraanpak (De Wildt e.a., 2023). Het huidige hulpaanbod voor plegers is niet toereikend, noch in het vrijwillige kader, noch in het gedwongen kader. Veel mannen die agressief en gewelddadig zijn haken af of beginnen er zelfs niet aan. Om plegers te motiveren voor hulp, aan te zetten tot zelfreflectie en verandering, is meer nodig dan nu wordt geboden. Plegers die worstelen met agressieregulatie-problemen hebben langdurige steun nodig. Het opzetten van netwerken van lotgenotengroepen en het betrekken van ervaringsdeskundigen, zoals bij ‘Mannen tegen Agressie’ of ‘De Cirkel is rond’, kan helpen om plegers te motiveren tot het accepteren van hulp.

De hulpverlening aan plegers is echter nog onvoldoende ontwikkeld en structureel ingebed. Zonder aandacht voor de pleger blijft de analyse van de gezinsproblematiek incompleet, wat een effectief plan van aanpak belemmert en de kans op terugval vergroot. Een structurele plegeraanpak is daarom essentieel om duurzame veiligheid binnen gezinnen te realiseren.

Daarnaast moet het strafrecht een veel prominentere rol krijgen in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Zoals Katinka Lünemann (2026) benadrukt, mag strafrecht niet uitsluitend worden ingezet voor bewijsvoering, maar moet het primair bijdragen aan het stoppen van geweld en het voorkomen van herhaling. Dit vraagt om een nauwe verbinding tussen strafrecht en hulpverlening, zodat maatregelen niet leiden tot extra schade voor slachtoffers, maar juist veiligheid en herstel bevorderen. Een systeemgerichte aanpak is noodzakelijk, waarin strafrechtelijke instrumenten worden gecombineerd met civiel- en bestuursrechtelijke maatregelen, zoals het tijdelijk huisverbod. Tegelijkertijd moeten knelpunten worden aangepakt, zoals het gebrek aan kennis bij rechters over dwingende controle en de beperkte inzet van beschermingsbevelen. Het Verdrag van Istanbul biedt een toetsingskader om veiligheid als eerste prioriteit te borgen. Strafrecht kan zo, als onderdeel van een integrale strategie met hulpverlening, preventie en herstelbemiddeling, bijdragen aan duurzame veiligheid en het doorbreken van geweldspatronen.

Recht op passende hulp

Kinderen en andere slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling hebben een hulpaanbod nodig dat expliciet gericht is op de impact van het geweld, zoals traumaverwerking, herstel van hechting en het vergroten van emotionele veiligheid. Deze gespecialiseerde hulp is nu vaak niet beschikbaar door lange wachtlijsten, gebrek aan passende voorzieningen of onvoldoende deskundigheid. Het gevolg is dat kinderen ondanks ernstige problematiek niet de juiste ondersteuning krijgen. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd heeft herhaaldelijk benadrukt dat overheidsingrijpen in de vorm van een jeugdbeschermingsmaatregel niet passend is wanneer de kern van het probleem – het ontbreken van effectieve hulp – niet wordt opgelost. Het opleggen van maatregelen zonder dat er daadwerkelijk hulp beschikbaar is, vergroot de druk op gezinnen en professionals, zonder dat de veiligheid van kinderen verbetert.

Mariëlle Bruning (2024) stelt dat het huidige stelsel te veel leunt op juridische interventies, terwijl de focus zou moeten liggen op het realiseren van tijdige, passende hulp. Zij bekritiseert dat kinderbeschermingsmaatregelen vaak worden ingezet als 'oplossing' voor systeemfouten, zoals wachtlijsten en versnipperde zorg. Volgens Bruning leidt dit tot schijnveiligheid: de maatregel suggereert dat er iets gebeurt, terwijl de noodzakelijke hulp voor kinderen en ouders uitblijft. Zowel de Inspectie als Bruning pleiten voor een fundamentele herziening van het stelsel, waarin het recht op passende hulp voor kinderen centraal staat en niet wordt vervangen door juridische maatregelen.

Langdurige zorg, gezinnen blijven vasthouden

Het is essentieel om gezinnen met partnergeweld en kindermishandeling langdurig te begeleiden en niet los te laten na een eerste interventie. Deze problematiek is zelden eenmalig, maar houdt vaak jarenlang aan en is diep verankerd in het dagelijks gezinsleven. Uit onderzoek blijkt dat in twee derde van de gezinnen een jaar na melding bij Veilig Thuis nog steeds sprake is van ernstig of frequent geweld (Steketee, e.a., 2023). Ook het hoge aandeel hermeldingen bij Veilig Thuis (66%) onderstreept dat deze gezinnen niet gebaat zijn bij kortdurende of fragmentarische interventies, maar bij structurele en duurzame ondersteuning. Dit vraagt enerzijds om methodische samenwerking tussen betrokken professionals en organisaties, met duidelijke doelen, rolafspraken en zichtbare resultaten. Hiervoor wordt binnen het Toekomstscenario het handelingskader ontwikkeld. Anderzijds is in veel van deze gezinnen sprake van multiproblematiek, waarbij langdurige, lichte vormen van ondersteuning cruciaal zijn, zoals blijvende 'vinger aan de pols', stut- en steuncontacten en laagdrempelige begeleiding. Juist het ontbreken van deze continue vormen van

hulp draagt eraan bij dat gezinnen herhaaldelijk worden doorverwezen en 'rondgepompt' raken tussen instellingen, zonder dat de onderliggende problemen afnemen. Het doorbreken van deze vicieuze cirkel vergt tijd, geduld en volharding: huiselijk geweld laat zich niet oplossen in enkele gesprekken. Door gezinnen vast te houden en langdurig passende zorg te bieden, kan worden toegewerkt naar duurzame veiligheid en kan worden voorkomen dat geweld van generatie op generatie wordt doorgegeven.

Betrekken van het sociale netwerk

Hoewel de professionele hulpverlening en multidisciplinaire samenwerking centraal staan in de huidige aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, blijft de rol van het sociale netwerk vaak onderbelicht. Familie, vrienden, burens en andere informele relaties kunnen een cruciale bijdrage leveren aan het herstelproces en het waarborgen van duurzame veiligheid. Uit onderzoek blijkt dat sociale steun een beschermende factor is voor gezinnen die te maken hebben met huiselijk geweld (Bartelink & Verheijden, 2015). Een sterk sociaal netwerk helpt om isolement te doorbreken, biedt praktische hulp en versterkt de veerkracht van zowel slachtoffers als plegers. In de proeftuinen Kind- en Jeugdbescherming wordt steeds meer geëxperimenteerd met het actief betrekken van het sociale netwerk bij de hulpverlening, bijvoorbeeld door netwerkberaden en het inzetten van ervaringsdeskundigen. Toch wordt het sociale netwerk in de praktijk nog onvoldoende benut. Hulpverleners zijn vaak vooral gericht op het inzetten van hun eigen expertise en methodieken, waardoor informele steunbronnen minder worden gezien als onderdeel van het hulpverleningsproces. Daarnaast bestaat er terughoudendheid om het netwerk te betrekken uit angst voor schending van privacy of het vergroten van onveiligheid. Dit vraagt om zorgvuldige afwegingen en duidelijke afspraken met betrokkenen. Niet alle professionals zijn bovendien voldoende toegerust om het sociale netwerk effectief te mobiliseren en te begeleiden, wat vraagt om training en reflectie binnen organisaties.

Internationale voorbeelden laten zien dat een integrale aanpak, waarin ook het sociale netwerk wordt betrokken, bijdraagt aan betere uitkomsten voor slachtoffers. In het Barnahus-model in Scandinavië en in Family Justice Centers in de Verenigde Staten speelt netwerkgerichte samenwerking een centrale rol in het herstelproces. Evaluaties van deze modellen laten zien dat deze benadering leidt tot snellere inzet van hulp, meer samenhang en beter afgestemde ondersteuning, met positieve effecten op veiligheid en herstel (Alliance for HOPE International; 2024; Council of the Baltic Sea States, 2021; Johansson & Stefansen, 2019).

Van versnippering naar samenhang: de meerwaarde van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Kortom, de hulp en bescherming van kinderen en volwassenen in onveilige thuissituaties schieten al jarenlang tekort. Gezinnen krijgen te maken met een versnipperd stelsel van organisaties dat onvoldoende samenhang biedt, waardoor passende hulp vaak te laat op gang komt of uitblijft. Zij voelen zich niet gehoord, hebben te maken met veel verschillende professionals, missen duidelijkheid over hun rechten en ervaren onvoldoende regie en continuïteit. Er is onvoldoende oog voor het stoppen van het actuele onveilige gedrag. Tegelijkertijd is er structureel te weinig aandacht voor de onderliggende problematiek die onveiligheid in stand houdt, zoals psychische kwetsbaarheid, verslaving, schulden, complexe scheidingen en huisvestingsproblemen. Deze factoren versterken elkaar en leiden tot langdurige stress, escalerende onveiligheid en herhaling van problemen over generaties heen. Ondanks grote inzet en substantiële investeringen lukt het onvoldoende om juist de meest kwetsbare gezinnen de specialistische hulp en bescherming te bieden die zij nodig hebben. Kinderen en gezinnen met complexe problematiek worden te vaak van organisatie naar organisatie verplaatst, wat het vertrouwen in hulpverlening en overheid ondermijnt en de druk op professionals vergroot.

Deze breed gedeelde problematiek vormt de voedingsbodem voor het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Hoewel de directe aanleiding lag in de knelpunten binnen de jeugdbeschermingsketen, beoogt het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming nadrukkelijk meer dan een organisatorische herinrichting. Het zet in op een fundamentele stelselverandering, omdat in het leven van gezinnen verschillende vormen en gradaties van ontwikkelingsbedreiging, onveiligheid en geweld in elkaar overlopen, terwijl deze in beleid, wetgeving en uitvoering vaak nog gescheiden benaderd worden. Wat begint als een lichte ontwikkelingsbedreiging kan uitmonden in kindermishandeling; huiselijk geweld en kindermishandeling komen vaak gezamenlijk voor; online geweld kan escaleren tot stalking; dwingende controle kan leiden tot femicide; en overbelasting van mantelzorgers kan zich ontwikkelen tot ouderenmishandeling. Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming erkent deze dynamiek en vraagt om professionals die flexibel kunnen schakelen, systeemgericht en methodisch samenwerken en maatwerk kunnen leveren over domeinen heen.

De doelstelling en visie van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

De doelstelling van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is dat meer kinderen en volwassenen duurzaam veilig kunnen leven. Dit vraagt om een aanpak die uitgaat van gelijkwaardigheid, maatwerk en vertrouwen in het stelsel van hulp en bescherming. Internationale verdragen vormen daarbij het kader en benadrukken de plicht van de overheid om tijdig passende hulp en effectieve bescherming te bieden, met zo min mogelijk dwang. Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming werkt langs vier samenhangende pijlers: gezinsgericht werken, versterking van rechtsbescherming en transparantie, vereenvoudiging van het stelsel en het ontwikkelen van een lerende organisatie. Door integraal te kijken, continuïteit te bieden en ruimte te maken voor professionele afwegingen en leren, wordt toegewerkt naar een structureel betere, effectievere en mensgerichte kind- en gezinsbescherming.

Samenwerking speelt hierin een belangrijke rol. Ook vóór het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is op veel plekken in Nederland geïnvesteerd in samenwerking, bijvoorbeeld via Bureaus Jeugdzorg, Centra voor Jeugd en Gezin, wijkteams, Veiligheidshuizen en multidisciplinaire aanpakken op het terrein van veiligheid zoals MDA++ en Filomena. Steeds opnieuw worden nieuwe systemen geïntroduceerd om samenwerking te bevorderen, terwijl zonder een grondige analyse van waarom eerdere initiatieven onvoldoende effect sorteerden, het risico bestaat dat opnieuw een volgende organisatorische laag wordt toegevoegd (Stellaard, 2023). Daarom staat het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming voor een fundamentele herziening, zodat het huidige 'estafettemodel' verleden tijd wordt.

De meerwaarde van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming ligt daarom niet primair in het toevoegen van een nieuwe samenwerkingsvorm, maar in het verbinden van het stelsel aan een andere manier van denken en werken. Effectieve samenwerking vraagt expliciete aandacht voor gelijkwaardigheid tussen professionals en gezinnen, versterking van rechtsbescherming, en een veranderde professionele grondhouding en vakmanschap. Gezinnen worden niet langer primair benaderd als 'casus', maar als gelijkwaardige partners. Transparantie, duidelijkheid over verwachtingen en respect voor de ongelijke machtspositie zijn daarbij essentieel. Rechtsbescherming is geen sluitstuk, maar een integraal onderdeel van goede hulp, juist ook binnen het vrijwillige kader.

Daarnaast zet het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming in op het ontwikkelen van een lerende organisatie en lerend stelsel. In plaats van vaste protocollen en estafettewerken tussen organisaties, krijgen professionals ruimte om samen te reflecteren, te experimenteren en continu te leren van wat werkt en wat niet. De proeftuinen laten zien dat deze combinatie – netwerkgericht werken, vaste contactpersonen, gezamenlijke analyse, tijd en aandacht, en ruimte voor professionele afwegingen – leidt tot meer continuïteit, betere afstemming en meer regie voor gezinnen. Daarmee wordt de logica van ‘rondpompen’ doorbroken en wordt het mogelijk om langdurig betrokken te blijven, ook wanneer problemen niet snel oplosbaar zijn.

Praktijkonderzoek naar onder meer de proeftuinen Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, MDA++ en Filomena bevestigt deze meerwaarde. Waar professionals uit verschillende instellingen daadwerkelijk samenwerken, kan urgente hulp sneller worden ingezet, worden wachtlijsten verminderd en wordt beter aangesloten bij complexe problematiek zoals huiselijk geweld en kindermishandeling (Steketee et al., 2025; Sondeijker et al., 2023; Lünemann et al., 2024). De combinatie van multidisciplinaire samenwerking en vaste aanspreekpunten zorgt voor meer continuïteit, rust en vertrouwen bij gezinnen en draagt bij aan het verminderen van geweld en het verbeteren van het welzijn van kinderen en volwassenen.

Ook internationale voorbeelden, zoals Barnahus en Family Justice Centers, onderstrepen de meerwaarde van een integrale, multidisciplinaire aanpak. Door professionals uit verschillende domeinen onder één dak samen te brengen, wordt kennis beter gedeeld, kan sneller worden besloten en hoeven kinderen en gezinnen hun verhaal slechts één keer te doen, wat de kans op aanvullend trauma verkleint. Tegelijkertijd laten Nederlandse pilots zien dat dergelijke modellen binnen de huidige institutionele en organisatorische context lastig te implementeren zijn, wat het belang onderstreept van een stelselbrede benadering zoals beoogd in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.

Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming staat daarmee voor een bredere beweging: van versnippering naar samenhang, van systeemgericht naar relationeel en gezinsgericht werken, en van controle en overdracht naar gezamenlijke verantwoordelijkheid. Juist de samenhang tussen inhoud, samenwerking, grondhouding en leren maakt het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming onderscheidend ten opzichte van eerdere initiatieven en biedt perspectief op duurzame verbetering van de bescherming en ondersteuning van kinderen en gezinnen.

De praktijk van de proeftuinen Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Waar de MDA++-aanpak en Filomena zich vooral richten op zeer ernstige en vaak acute geweldsituaties aan het einde van de keten, richten de Toekomstscenario's kind- en gezinsbescherming zich juist op de beweging naar voren: dichtbij gezinnen, in samenwerking met lokale wijkteams, met als doel tijdiger en minder zwaar ingrijpen door passende ondersteuning eerder te organiseren. De cijfers tonen namelijk aan dat 80% van de gezinnen na een melding bij Veilig Thuis terecht komt bij lokale teams, die vaak onvoldoende zijn toegerust om met dergelijke complexe situaties om te gaan. In de proeftuinen Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming werken de Regionale Veiligheidsteams samen met lokale wijkteams, zowel adviserend als daadwerkelijk gezamenlijk, om de veiligheid van gezinnen te waarborgen. Het Regionale Veiligheidsteam bestaat uit een vaste kern van professionals met kennis over huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals jeugdbescherming, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming, vrouwenopvang en gedragswetenschappers. In sommige proeftuinen zijn ook medewerkers vanuit de GGZ betrokken. Waar de proeftuinen Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming in het begin gericht waren op gezinnen is de focus inmiddels verbreed naar de leeftijd van 0-100 jaar.

Werkwijze en meerwaarde van vernieuwende samenwerking

De proeftuinen Toekomstscenario's kind- en gezinsbescherming laten zien dat vernieuwende samenwerking tussen professionals daadwerkelijk het verschil kan maken voor gezinnen die te maken hebben met huiselijk geweld en kindermishandeling. In deze proeftuinen staat het gezin centraal en krijgen professionals ruimte om te experimenteren met nieuwe vormen van samenwerking en gezamenlijke besluitvorming. Tegelijkertijd maken de proeftuinen scherp zichtbaar dat deze manier van werken binnen het huidige juridische en stelselmatige kader niet vanzelfsprekend is. Professionals lopen in de praktijk tegen beperkingen aan die voortkomen uit de wijze waarop verantwoordelijkheden, bevoegdheden en kaders zijn vastgelegd in onder meer de WMO, Jeugdwet, het civiele kinderschermingsrecht en privacywetgeving. Zo botst de behoefte aan integrale gezinsgerichte analyse en gedeelde regie regelmatig met het sectorale karakter van wetgeving, waarin taken, verantwoordelijkheden en informatieposities strikt zijn gescheiden. Dit heeft als gevolg dat er toch steeds weer overgedragen moet worden aan een andere professional die werkt voor een andere organisatie met andere bevoegdheden. Ook ervaren professionals spanning tussen het tijdig delen van informatie om veiligheid te waarborgen en de kaders van gegevensbescherming, waardoor noodzakelijke afstemming soms wordt vertraagd of bemoeilijkt. Daarnaast beperkt het onderscheid tussen vrijwillig en gedwongen kader de mogelijkheid om bescherming en hulp gelijktijdig en flexibel in te zetten, terwijl de praktijk juist vraagt om een vloeiende overgang tussen ondersteuning en ingrijpen.

Door de betrokkenheid van de Regionale Veiligheidsteams bij de aanpak van de lokale wijkteams blijven alle betrokkenen goed in beeld en krijgen ouders de kans om daadwerkelijk aan hun herstel te werken. Het langdurig begeleiden van gezinnen tot er sprake is van duurzame veiligheid, het niet loslaten na een eerste interventie en het expliciet benoemen van knelpunten zijn cruciale factoren die de effectiviteit van de aanpak vergroten. Uit het onderzoek blijkt dat er een aantal gezamenlijke kernelementen zijn in de werkwijze van de proeftuinen die een mogelijk antwoord zijn op de geconstateerde problemen (Steketee e.a, 2025).

Een van de meest waardevolle innovaties van de proeftuinen is het *werken met vaste contactpersonen en duo's van professionals*. Door samen te werken in duo's wordt tunnelvisie voorkomen en ontstaat er een breder perspectief op de problematiek. Dit vergroot het vertrouwen van gezinnen in de hulpverlening en zorgt voor continuïteit en stabiliteit: gezinnen weten bij wie ze terecht kunnen en hoeven hun verhaal minder vaak opnieuw te doen. De samenwerking tussen lokale wijkteams en het Regionaal Veiligheidsteam zorgt bovendien voor betere afstemming en regie, waardoor zorg op maat mogelijk wordt. Bovendien houden de professionals samen het overzicht over de problematiek en de ingezette hulp, waardoor er minder kans is op miscommunicatie of dubbel werk. *'Ik kan het niet alleen. Het samenwerken in een DUO is ook supertof, je denkt allebei anders. Dus het haalt de tunnelvisie weg, je leert breder kijken.'*

Transparantie is een ander cruciaal element. Door helder te communiceren over wat gezinnen mogen verwachten, ontstaat er meer vertrouwen en bereidheid om hulp te accepteren. Professionals nemen de tijd om te luisteren, thuis op bezoek te gaan en een vertrouwensband op te bouwen. Dit geeft gezinnen de ruimte om hun problemen te delen en samen te zoeken naar oplossingen.

Belangrijk element waarom de aanpak in de proeftuinen lukt is tijd. Hulpverleners hebben de tijd om naar het verhaal van de gezinnen te luisteren en bij hen thuis op bezoek te gaan. Dit geeft ruimte om een vertrouwensband op te bouwen met de gezinsleden. Hierdoor durven gezinsleden te delen wat er speelt in het gezin en durven om hulp te vragen. *De gezamenlijke probleemanalyse* vormt het fundament van de aanpak. Door samen met het gezinssysteem te analyseren welke problemen en patronen spelen, kunnen prioriteiten worden gesteld en wordt maatwerk mogelijk. Ouders en kinderen worden actief betrokken bij deze analyse, zodat hun perspectief leidend is voor de hulp die wordt geboden. Dit vraagt tijd en aandacht, maar is essentieel voor duurzame verandering

De proeftuinen laten zien dat in het vrijwillige kader het traditionele estafettewerken kan worden doorbroken door gezamenlijke afstemming en inhoudelijke regie, terwijl professionals ieder hun eigen wettelijke verantwoordelijkheid behouden. Het probleem ontstaat vooral op het grensvlak tussen het vrijwillige en het gedwongen kader. Het wordt ingewikkeld wanneer professionals eerst vanuit het vrijwillige kader 'op de bank' hebben gezeten bij het gezin en vervolgens hun wettelijke bevoegdheden moeten inzetten om onderzoek te doen in het gedwongen kader. In het gedwongen kader geldt dat uitsluitend de daartoe bevoegde organisaties – binnen de kaders van de Jeugdwet, het civiele beschermingsrecht en de privacywetgeving – formele onderzoeks- en beslissingsbevoegdheden hebben. Er is dus geen sprake van gedeelde formele verantwoordelijkheid. Wel kan een gezamenlijk analyse- en afwegingsproces plaatsvinden, mits dit binnen de juridische grenzen van gegevensdeling en taakafbakening blijft.

Deze manier van samenwerken versterkt de aansluiting tussen vrijwillig en gedwongen kader en voorkomt overdrachtsverlies, terwijl de formele bevoegdheden op de juiste plek blijven belegd. Een fundamentele verandering in de professionele grondhouding is daarbij onmisbaar. Professionals nemen de tijd om een vertrouwensband te creëren, sluiten aan bij de leefwereld van het gezin en gaan respectvol om met de ongelijke positie van gezinnen ten opzichte van hulpverleners. Nieuwsgierigheid, transparantie en het durven stellen van kritische vragen zijn hierbij essentieel.

Rolverdeling en opschaling: wijkteam en het Regionale Veiligheidsteam

De samenwerking tussen lokale teams en Regionale Veiligheidsteams vormt een belangrijk vernieuwend element in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meerwaarde van deze samenwerking komt echter alleen volledig tot zijn recht wanneer wordt uitgegaan van het Regionale Veiligheidsteam als een integraal knooppunt, waarin de relevante functionaliteiten van huidige organisaties samenkomen, zoals die van gecertificeerde instellingen, Veilig Thuis en deels de Raad voor de Kinderbescherming. Dit impliceert dat parallelle overlegstructuren, zoals Jeugdbescherming-tafels en andere expertise-tafels, grotendeels overbodig worden. Alleen door het landschap daadwerkelijk te vereenvoudigen en te stroomlijnen kan worden voorkomen dat nieuwe samenwerkingsvormen bovenop bestaande structuren worden geplaatst en het beoogde effect verloren gaat.

Binnen de proeftuinen vervullen de Regionale Veiligheidsteams primair een adviserende en ondersteunende rol ten opzichte van de lokale wijkteams. Het Regionale Veiligheidsteam wordt betrokken bij het duiden van signalen van onveiligheid, het wegen van risico's en het bepalen van passende vervolgstappen. Alleen wanneer sprake is van ernstige, complexe of escalerende onveiligheid,

werken het Regionale Veiligheidsteam en het lokale team daadwerkelijk samen in de begeleiding van gezinnen. De praktijk laat zien dat deze werkwijze leidt tot een duidelijke kennis- en vaardigheidsontwikkeling binnen lokale teams. Door structurele advisering en gezamenlijke reflectie zijn lokale teams beter in staat om signalen van onveiligheid tijdig te herkennen en zelfstandig op te pakken. Hierdoor kan het Regionale Veiligheidsteam selectief worden ingezet bij de zwaarste problematiek, terwijl lichtere en minder escalerende situaties binnen het vrijwillige kader door lokale teams worden begeleid. Deze rolverdeling draagt bij aan gerichte inzet van expertise, versterkt de regie van gezinnen en voorkomt onnodige opschaling naar het gedwongen kader.

De proeftuinen laten zien dat het werken met vaste contactpersonen, transparante communicatie en netwerkgerichte samenwerking leidt tot meer regie voor cliënten, betere afstemming tussen professionals en zorg op maat. Door meer tijd te nemen en een open houding aan te nemen, ontstaat er vertrouwen: gezinnen durven hun problemen te delen en accepteren eerder hulp. De samenwerking met de Regionale Veiligheidsteams versterkt lokale teams, waardoor zij complexe situaties beter aankunnen en voorkomt dat gezinnen onnodig in een gedwongen kader terechtkomen. Zo worden jeugdbeschermings-maatregelen vaak voorkomen en ervaren professionals dat het werken in een proeftuin leidt tot betere samenwerking, kortere lijnen en meer gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Aandachtspunten voor verdere ontwikkeling

Hoewel de proeftuinen veel positieve ontwikkelingen laten zien, zijn er ook aandachtspunten die blijvende aandacht verdienen. Het gezinsgericht werken blijkt in de praktijk soms lastig: niet alle gezinsleden, en met name kinderen, worden voldoende betrokken bij het hulptraject. Ook het sociale netwerk van gezinnen wordt nog beperkt ingezet, terwijl dit juist een belangrijke bron van steun en herstel kan zijn. De rol van ervaringsdeskundigen is waardevol, maar nog onvoldoende duidelijk en uniform uitgewerkt binnen de proeftuinen. Daarnaast ervaren professionals dat het ontbreken van een eenduidig afwegingskader voor ingrijpen leidt tot onzekerheid en trage besluitvorming. Wachttijden voor gespecialiseerde hulp zijn vaak te lang en de aansluiting met justitie en tweede- en derdelijns voorzieningen kan beter. Tot slot belemmert het ontbreken van uniforme werkwijzen en juridische gezinsgerichte interventies een effectieve aanpak, vooral wanneer vrijwillige medewerking ontbreekt. Een aantal van deze aandachtspunten worden opgepakt in het in ontwikkeling zijnde handelingskader. Het is echter nog onduidelijk welke status dit straks gaat krijgen.

Wat is er nodig om de proeftuinen te doen slagen?

Samenwerking en een andere grondhouding gaat echter niet vanzelf en vereist dat professionals loskomen van eigen institutionele regels en productienormen. Mandaat en begrip van het nieuwe samenwerkingsmodel zijn cruciaal. De praktijk van de proeftuinen laat zien dat reflectie, leren, kennisdeling en het ontwikkelen van een gedeelde taal en visie noodzakelijk zijn om de complexiteit te doorbreken. Gelijkaardige inbreng van alle betrokkenen, inclusief ouders en kinderen, is essentieel voor duurzame hulpverlening. Lerende organisaties die fouten durven maken en vasthouden aan protocollen durven los te laten, zijn nodig.

Reflectie en innovatie

Reflectie en leren zijn essentieel om samenwerking te verbeteren. Structurele investeringen in kennisdeling, gezamenlijke reflectie en het ontwikkelen van een gedeelde taal zijn noodzakelijk om de complexiteit van de problematiek te doorbreken. De regie over het gezin hoort bij het gezin, terwijl de inhoudelijke kennis en uitvoering van de hulp bij professionals ligt. Binnen de proeftuinen wordt gewerkt met nieuwe werkwijzen, die inzichten opleveren over wat wel en niet werkt. Dit vraagt om een lerende cultuur, waarin professionals worden gesteund om zich continu te ontwikkelen.

Professionals in de proeftuinen geven aan dat zij in de uitvoering soms onzekerheid, twijfel en onmacht ervaren. Zij hebben psychologische ruimte en vertrouwen nodig om iedere dag het beste uit zichzelf te halen. Die steun vinden zij vooral in samenwerking met collega's, het continu leren in de dagelijkse praktijk en het uitwisselen van ervaringen. In het begin was het vertrouwen in elkaars expertise en veiligheid nog niet vanzelfsprekend, maar dit is geleidelijk gegroeid. Toch bestaan er zorgen over de opschaling van lokale initiatieven naar regionaal niveau: kunnen Regionale Veiligheidsteams met elk lokaal team zo'n intensieve relatie opbouwen?

Daarnaast is het belangrijk dat netwerkpartners zoals de GGZ en de gespecialiseerde jeugdzorg meer worden meegenomen in de uitgangspunten, visie en methodieken van de proeftuinen. Vooral bij onveiligheid denken deze partners nog vaak in oude patronen en wordt snel een jeugdbeschermingsmaatregel ingezet.

Medewerkers van de proeftuinen zien mogelijkheden om dit anders aan te pakken, maar wanneer partijen niet samen aan tafel zitten, wordt de voorgestelde behandeling vaak niet direct ingezet. Instellingen willen regelmatig zelf de indicatie stellen, wat leidt tot vertraging in het hulpverleningsproces.

Waar vrijwilligheid eindigt: juridische grenzen aan samenwerking

In het licht van het Toekomstscenario kind en gezinsbescherming maken de proeftuinen niet alleen de meerwaarde van intensieve samenwerking zichtbaar, maar ook de grenzen daarvan. Zolang hulp en ondersteuning binnen het vrijwillige kader kunnen plaatsvinden, blijkt samenwerking over domeinen heen goed mogelijk. Zodra echter de inzet van dwang noodzakelijk wordt, komt de rechtsbescherming nadrukkelijk in beeld en lopen de betrokken partijen tegen structurele knelpunten aan. In die situaties opereren organisaties vanuit verschillende wettelijke kaders – zoals de Jeugdwet, de Wmo, het civiele kindbeschermingsrecht en het strafrecht – met uiteenlopende verantwoordelijkheden, bevoegdheden en beslislogica's. Deze juridische fragmentatie belemmert gezamenlijke besluitvorming en samenhangend handelen, juist op het moment dat eenduidigheid, snelheid en rechtsstatelijke zorgvuldigheid het meest vereist zijn. Daarmee wordt zichtbaar dat het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming niet alleen vraagt om inhoudelijke en organisatorische vernieuwing, maar ook om expliciete juridische afstemming en stelselbrede keuzes om samenwerking duurzaam en rechtsbeschermend te verankeren.

Good governance: een oproep tot bestuurlijke durf en steun in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Het slagen van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming vraagt om bestuurlijke durf en steun van zowel stelselverantwoordelijken als bestuurders van uitvoerende organisaties. Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming gaat nadrukkelijk verder dan het faciliteren van samenwerking tussen professionals; het beoogt een fundamentele verandering in de wijze waarop hulp en bescherming zijn georganiseerd, aangestuurd en geborgd en wat het vak vraagt van professionals. De ervaringen in de proeftuinen laten zien dat het samenbrengen van verschillende disciplines binnen één samenwerkingsverband leidt tot betere informatie-uitwisseling en gezamenlijke besluitvorming. Tegelijkertijd wordt zichtbaar dat deze manier van werken alleen duurzaam is wanneer zij stelselmatig wordt ondersteund en verankerd.

Binnen het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming werken professionals momenteel interdisciplinair samen, terwijl zij formeel in dienst blijven van hun moederorganisatie. Deze constructie biedt inhoudelijke meerwaarde voor gezinnen, maar roept ook fundamentele stelselvraagstukken op. Het gaat onder meer over de afbakening van verantwoordelijkheden en bevoegdheden, het beheer van dossiers, het werken met één samenhangend plan van aanpak en de omgang met uiteenlopende verantwoordings- en toezichtkaders. Dit vraagt om expliciete keuzes op stelselniveau. Stelselverantwoordelijken zijn daarbij niet alleen aan zet om samenwerking mogelijk te maken, maar ook om knelpunten in wet- en regelgeving, sturing, financiering en toezicht actief te adresseren. Alleen zij kunnen de randvoorwaarden creëren voor een gezamenlijk en juridisch geborgd handelen, waarin professionals handelingsruimte ervaren en tegelijk rechtsstatelijk verantwoord werken.

Daarbij is een integraal stelselontwerp noodzakelijk. De beoogde nieuwe organisaties, waarin de huidige functionaliteiten van de GI's, Veilig Thuis en deels de Raad voor de Kinderbescherming samenkomen, vragen om stevige governance. Dit veronderstelt een eenvoudiger en samenhangend stelsel waarin taken, kaders en informatievoorziening op elkaar aansluiten en doublures worden voorkomen. In de huidige situatie zijn meerdere departementen – en verschillende directies daarbinnen – ieder stelselverantwoordelijk voor een deel van het geheel. Deze versnippering houdt fragmentatie in sturing, wetgeving, toezicht en financiering in stand en bemoeilijkt eenduidig werken in de regio. Juist daarom zijn vereenvoudiging en harmonisatie van kaders essentieel, inclusief een landelijke strategie voor informatievoorziening en informatiedeling, om regionale processen effectiever en consistentere te maken

Een integraal stelsel vraagt ook om een expliciete rol voor de rechtspraak en de inspecties. De (kinder)rechter vervult een essentiële rol als toetsende tegenmacht binnen de trias politica wanneer overheidsingrijpen fundamentele rechten raakt. Tegelijk is het van belang te onderzoeken hoe civielrechtelijke, bestuursrechtelijke en strafrechtelijke sporen beter op elkaar kunnen aansluiten, zodat interventies gezinsgericht en samenhangend worden gewogen. Voor het toezicht geldt dat versnippering moet worden voorkomen; bij voorkeur is er één samenhangende toezichthouder op landelijk niveau die toezicht houdt op de publieke rechtsvorm waaronder regionale veiligheidsteams opereren en die de beoogde vereenvoudiging ondersteunt in plaats van belemmert.

Informatie-uitwisseling vormt binnen het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming een cruciale randvoorwaarde. Waar toestemming van alle betrokkenen aanwezig is, verloopt gegevensdeling doorgaans goed. Wanneer deze toestemming door een of meerdere gezinsleden ontbreekt, ontstaat spanning tussen privacywetgeving en de gezamenlijke verantwoordelijkheid om veiligheid te waarborgen.

Good governance vraagt hier om duidelijke juridische kaders en bestuurlijke rugdekking. Professionals moeten weten wanneer, waarom en binnen welke juridische ruimte informatie gedeeld mag worden in het belang van bescherming. Het is aan stelselverantwoordelijken om deze afwegingsruimte expliciet te maken en te verankeren, zodat veiligheid niet afhankelijk wordt van individuele interpretaties of terughoudendheid uit angst voor fouten.

Daarnaast laat de praktijk van de proeftuinen zien dat verschillen in productiviteitsnormen, richtlijnen en mandaten tussen organisaties het werken volgens de uitgangspunten van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming kunnen belemmeren. Bestuurlijke steun betekent in dit geval dat professionals het mandaat krijgen om – waar nodig – los te komen van de interne logica en productienormen van hun eigen organisatie, zodat zij daadwerkelijk integraal en gezinsgericht kunnen handelen. Zonder deze bestuurlijke keuzes blijft het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming beperkt tot een organisatorisch experiment, terwijl juist een inhoudelijke en culturele transformatie wordt beoogd.

Wat hierbij niet onderschat mag worden, is dat de cultuurverandering zich momenteel vooral bij professionals in de proeftuinen voltrekt. Daar wordt gewerkt om een nieuwe grondhouding van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming te ontwikkelen gericht op: gezinsgericht, transparant, lerend en met oog voor gelijkwaardigheid (zie Het Handelingskader, 2026). Tegelijkertijd ervaren professionals dat bestuurlijke gremia nog sterk leunen op risicobeheersing, procedurele zekerheid en het voorkomen van fouten. Dit spanningsveld leidt tot onzekerheid en kan innovatie en leerprocessen afremmen. Professionals hebben daarom niet alleen vertrouwen en psychologische veiligheid nodig, maar ook expliciete inhoudelijke en organisatorische steun van bestuurders en stelselverantwoordelijken om deze nieuwe werkwijze vol te houden en verder te ontwikkelen.

Als het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming daadwerkelijk moet uitgroeien tot een structureel toekomstbestendig stelsel, is good governance onmisbaar. Dat betekent dat stelselverantwoordelijken en bestuurders bereid zijn om spanning tussen regels en praktijk te onderkennen en te dragen, om duidelijke keuzes te maken in sturing en inrichting van het stelsel, en om ruimte te creëren voor leren, maatwerk en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Good governance draait in deze context niet primair om het minimaliseren van risico's, maar om het actief mogelijk maken van een stelsel waarin gezinnen duurzaam worden ondersteund en beschermd. Alleen met deze bestuurlijke durf en steun kan de belofte van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming worden waargemaakt.

Wat vraagt dit van stelselverantwoordelijken?

Dit vraagt om actieve stelselregie gericht op vereenvoudiging en harmonisatie van het gezinsgerichte stelsel, waarin taken, verantwoordelijkheden en informatievoorziening samenhangend zijn ingericht en doublures worden voorkomen. Stelselverantwoordelijken moeten expliciete keuzes maken over mandaat, financiering, toezicht en wetgeving, zodat samenwerking niet bovenop het bestaande stelsel wordt geplaatst maar daarin wordt verankerd. Daarbij is een duidelijke rol nodig voor de rechtspraak als toetsende tegenmacht bij ingrijpen, en voor inspecties als samenhangende toezichthouder die gezinsgericht en domeinoverstijgend werken stimuleert in plaats van belemmert. Alleen met deze integrale sturing kan het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming uitgroeien tot een eenvoudig, rechtsbeschermend en duurzaam stelsel voor gezinnen.

Afstemming juridisch kader

Een vaste contactpersoon, transparante samenwerking en een open houding versterken de regie en het vertrouwen van gezinnen. Problemen worden eerder gedeeld en aangepakt, waardoor escalatie naar een gedwongen kader vaker kan worden voorkomen en hulp binnen het vrijwillige kader mogelijk blijft. Dit is niet alleen in het belang van kinderen, die zo in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven en extra trauma's worden bespaard, maar ook maatschappelijk gezien effectiever en kostenefficiënter.

Tegelijkertijd laat de praktijk zien dat er een beperkte groep gezinnen is waarvoor vrijwillige ondersteuning onvoldoende is en gedwongen maatregelen noodzakelijk blijven. In deze situaties is het wenselijk om gezinsgerichte juridische maatregelen in te zetten, waarbij de problematiek bij ouders wordt aangepakt en kinderen niet onnodig belast worden met een eigen maatregel (Lünnemann, 2026) Juist ook hier vraagt het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming om samenhangende, zorgvuldig afgestemde juridische interventies.

Slotconclusie

Hoewel tijd en middelen schaars zijn, laten zowel onderzoek als praktijk zien dat investeren in samenwerking, gezamenlijke analyse en helpen en beschermen en het actief betrekken van gezinnen essentieel is om de complexiteit van huiselijk geweld en kindermishandeling te doorbreken. Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming biedt hiervoor een samenhangend en richtinggevend perspectief. Door te werken vanuit de leefwereld van gezinnen en professionals rondom gezinnen te organiseren in plaats van rondom organisaties, ontstaat ruimte om prioriteiten gezamenlijk te bepalen, aan te sluiten bij daadwerkelijke behoeften en hulp te bieden die niet alleen effectiever is, maar ook duurzamer. Deze investering in tijd en aandacht is geen luxe, maar een noodzakelijke voorwaarde om hardnekkige patronen van onveiligheid te doorbreken.

De kern van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is dat de werkwijze en aanpak waar mogelijk altijd gericht zijn op het behouden en versterken van de regie bij gezinnen en volwassenen, zonder kinderen uit het zicht te verliezen. Uiteindelijk is de doelstelling dat meer kinderen en volwassenen opgroeien en leven in een blijvend veilige (thuis)situatie. Dat vraagt om vroegtijdig samenwerken, samen beslissen en samen dragen van verantwoordelijkheid, zodat ingrijpen waar mogelijk kan worden voorkomen en bescherming waar nodig tijdig en effectief wordt ingezet.

De meerwaarde van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming ligt bovendien in de kracht van samenwerking: het samenbrengen van verschillende disciplines in één samenhangend werkproces (zie handelingskader, tweede werkversie), waardoor informatie-uitwisseling, gedeelde analyse en gezamenlijke besluitvorming vanzelfsprekender worden. De proeftuinen laten zien dat professionals, wanneer zij de ruimte krijgen om samen te werken en van elkaar te leren, beter in staat zijn om complexe gezinsproblematiek te doorgronden en maatwerk te leveren. Tegelijkertijd maken zij duidelijk dat deze manier van werken alleen kan slagen als zij wordt gedragen door een fundamentele cultuur, structuur en werkwijze verandering, niet alleen op de werkvloer maar ook bij bestuurders en beleidsmakers.

Professionals hebben psychologische en juridische ruimte en bestuurlijke steun nodig om vanuit gelijkwaardigheid te werken en iedere dag het beste uit zichzelf te halen. Wanneer de nadruk te veel ligt op het naleven van afzonderlijke kaders en het vermijden van fouten, ontstaat onzekerheid en handelingsverlegenheid. Juist in een zorgzame samenleving, waarin mensen weer vertrouwen moeten kunnen krijgen in het stelsel van hulp en bescherming, is het essentieel dat bestuurders

en stelselverantwoordelijken ruimte bieden voor professioneel oordeel, leren en maatwerk. Alleen door te werken met oog voor de bredere context van gezinnen – inclusief hun sociale, culturele en materiële omstandigheden – kan hulp werkelijk aansluiten en kunnen onnodig ingrijpende maatregelen worden voorkomen.

Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming vraagt daarom om governance die primair gericht is op het mogelijk maken van samenwerking, maatwerk en gezamenlijke verantwoordelijkheid, in plaats van op controle en risicobeheersing. Wanneer deze voorwaarden worden gerealiseerd, kunnen de inzichten en werkwijzen uit de proeftuinen uitgroeien tot een structurele, toekomstbestendige aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Investeren in tijd, vertrouwen en samenwerking betaalt zich uit in effectievere hulpverlening, meer regie voor gezinnen en een samenleving waarin kinderen en ouders duurzaam beschermd worden tegen geweld. Dit vraagt om politieke visie en bestuurlijke daadkracht – een opdracht die niet langer kan worden uitgesteld.

Literatuur

Alliance for HOPE International. (2024). The Family Justice Center framework: Evidence and outcomes. <https://www.allianceforhope.org>.

Bartelink, C., & Verheijden, E. (2015). Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen? Nji.

Bruning, M. R. (2024, 27 december). 'Ik zal altijd blijven pleiten voor meer ondersteuning voor kinderen' [Interview]. Rechtencircuit. <https://www.rechtencircuit.nl/marielle-bruning-ik-zal-altijd-blijven-pleiten-voor-meer-ondersteuning-voor-kinderen/>.

CBS. (2023). Femicide in Nederland: Statistische gegevens. Centraal Bureau voor de Statistiek.

Council of the Baltic Sea States. (2021). Mapping child participation in Barnahus in Europe. PROMISE Barnahus Network. <https://www.publications.cfjnetwork.eu/medias/403/promise-mapping-participation-barnahus-finalfinal.pdf>.

Danese, A., Moffitt, T. E., Harrington, H., Milne, B. J., Polanczyk, G., Pariante, C. M., Poulton, R., & Caspi, A. (2019). Adverse childhood experiences and adult risk factors for age-related disease: Depression, inflammation, and clustering of metabolic risk markers. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 163(12), 1135–1143. <https://doi.org/10.1001/archpediatrics.2009.214>.

International Monetary Fund (IMF). (2021). The economic costs of domestic violence. IMF Policy Paper.

Johansson, S., & Stefansen, K. (2019). Policy-making for the diffusion of social innovations: The case of the Barnahus model in the Nordic region and the broader European context. *Journal of European Social Policy*, 29(4), 534–548. <https://doi.org/10.1177/0958928719845280>.

De Wildt, R., Steketee, M., & Compagner, M. (2023). Laagdrempelige hulp voor slachtoffers en plegers van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Verwey-Jonker Instituut.

Doelman, E. (2025). How to turn the tide? Family perspectives on the results of child protection [Doctoral dissertation, Erasmus University Rotterdam].

Kessler, R. C., McLaughlin, K. A., Green, J. G., Gruber, M. J., Sampson, N. A., Zaslavsky, A. M., & Williams, D. R. (2010). Childhood adversities and adult psychopathology in the WHO World Mental Health Surveys. *British Journal of Psychiatry*, 197(5), 378–385. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.110.080499>.

Lünnemann, M., Ploeg, van der, J., Lünnemann, K. & Wildt, de, R. (2024). Laagdrempelige en langdurige hulp aan slachtoffers van complex huiselijk geweld. Verwey-Jonker Instituut.

Mandell, D. (2021). *Mothering, gender and family violence: Intersections and implications*. Routledge.

Movisie. (2025). Feiten en cijfers over huiselijk geweld en femicide. Movisie.

Derksen, E., Kennis, M., Kpoosterman, R., Moons, E. & Peter, V.. (2024). Prevalentie van huiselijk geweld en seksueel geweld in Nederland. Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Munro, E. (2011). *The Munro review of child protection: Final report – A child-centred system*. Department for Education.

Noordegraaf, M. (2016). *Public management: Performance, professionalism and politics*. Palgrave Macmillan.

Ondersteuningsteam Toeslagenaffaire. (2024). *Twijfel als krachtig gereedschap voor doorbraken: Werkwijze en visie van het ondersteuningsteam*. Den Haag.

Programma Toekomstscenario kind en gezinsbescherming. (2025). *Handelingskader Toekomstscenario kind en gezinsbescherming: Tweede werkversie (december 2025)*. <https://www.civilcare.nl/actueel/nieuws/3188910.aspx?t=handelingskader-toekomstscenario-kind--en-gezinsbescherming>.

Rodriguez Rivas-Stellaard, S. D. (2023). *Boemerangbeleid: Over aanhoudende tragedie in passend onderwijs- en jeugdzorgbeleid*. [PhD-Thesis - Research and graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam]. Boom. <https://doi.org/10.5463/thesis.141>.

Sondeijker, F., Steketee, M., Compagner, & Lünemann, M. (2023). Werkzame elementen MDA++ aanpak. Eindrapport monitoringsonderzoek naar de aanpak in 5 regio's. Verwey-Jonker Instituut.

Steketee, M., Wildt, de R., Compagner, de M., Lünemann, M., Schildt, van D., Ploeg, van der J., en Zijtveld, van S. (2025). Op weg naar verbetering. Actieonderzoek toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Tussentijdse inzichten. Verwey-Jonker Instituut.

Steketee, M., Van Loon-Dijkers, L., Lünemann, M., Dusault, Y., & Tierolf, B. (2023). Huiselijk geweld een complex en hardnekkig probleem. Verwey-Jonker Instituut.

Steketee, M., & Doelman, E. (2022). Hoe bescherm je Kinderen als het thuis onveilig is? Een longitudinaal onderzoek naar de meerwaarde van de jeugdbescherming in gezinnen waar sprake is van kindermishandeling. Utrecht: Verwey Jonker instituut.

Steketee, M., Tierolf, B., Lünemann, K., & Lünemann, M. (2020). Kwestie van lange adem: kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen? Utrecht: Verwey-Jonker instituut.

Stolper, H. (2024). Breaking Barriers, Building Bonds: Helping families to overcome intergenerational mental health challenges [Proefschrift]. Erasmus Universiteit Rotterdam.

Timmerman, M., & Schreuder, P. (2022). Complexe zorg: Werken in onzekere situaties. Utrecht: Movisie.

Trimbos-instituut. (2025). Kosten van kindermishandeling en huiselijk geweld in Nederland. Geraadpleegd van <https://www.trimbos.nl>

United Nations (UN). (2022). Global report on violence against women. UN Publications.

Van Hamelen, L. (2025). Impact van ACEs op mentale gezondheid bij kinderen. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Vogtländer, L., & Van Arum, S. (2016). Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risicogestuurde zorg: Een duurzame visie op ketenzorg bij kindermishandeling, huiselijk geweld en seksueel misbruik en de centrale rol van Veilig Thuis. VNG & GGD GHOR Nederland.

COLOFON

Auteurs: Prof. Dr. M.J. Steketee
Omslag: AdobeStock, 1881873883, Pendi
Uitgave: Verwey-Jonker Instituut
Giessenplein 59-C
3522 KE Utrecht
T (030) 230 07 99
E secr@verwey-jonker.nl
I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, januari 2026

ISBN: 978-94-6409-416-9

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on the condition that the source is mentioned.